

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

434 פ"ק ע"פ א"א ת"ש א"א ס"ח י"ג י"ד
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
etayba1@gmail.com ניתן לקבל את העלון במייל

הנושא: תפילין סגולה לזיכרון

משום שנמשלה כנסת ישראל ליונה, שנאמר 'כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בְּכַסְף וְגו' (תהלים ס"ח, י"ד), מה יונה כנפיה מגינות עליה (שנלחמת באמצעותן) - אף ישראל מצות מגינות עליהן."

וצריך להבין מה הענין שנקרא "אלישע בעל כנפיים" לתפילין?

אלא לפי דרכינו כי התפילין משפיעות לא רק על הנשמה אלא גם על הגוף, בסוגיית "תפילין צריכין גוף נקי" מדימין זאת לאישע בעל כנפיים, כי תפקידן של הכנפיים לרומם ולהגביה מעל הקרקע, כך התפילין מקדשות את הגוף לבל יהיה גשמי אלא מרומם מעל הארציות.

רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע בספרו פרי צדיק (חנוכה אות י"ט) מביא, שבשעה שאדם מישראל מניח תפילין הוא ממשיך על עצמו התגלות אור מבחינת הגאולה העתידה, ובזה הוא מבאר את דברי הגמרא בברכות (ל:): "אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר: 'וגילו ברעדה' כתיב? אמר ליה: אנא תפילין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר ליה: 'בכל עצב יהיה מותר' כתיב? אמר ליה אנא תפילין מנחנא.

וצריך ביאור אם אסור להרבות בשחוק מה תשובתן שהם מניחים תפילין, וכי מחמת כן יותר להם לשחוק?

אלא מבאר רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע: כי כל האיסור למלא שחוק פינו בעולם הזה משום שנאמר "אז ימלא שחוק פיננו" והיינו שרק בשוב ה' את שיבת ציון בגאולה העתידה יהיה מותר למלא הפה בשחוק, אבל אותם אמוראים כשהניחו תפילין נמשך להם אור הגאולה העתידה והותר להם לשחוק.

ולפי דרכינו יש לומר, כי ההבדל בין הגלות לגאולה הוא בבחינת הגוף החומרי, שעתיד לקום בתחיית המתים זך כגופו של אדם הראשון קודם החטא. והתפילין יש בהם בחינה של אור הגאולה העתידה ולכן מביאים לזיכור הגוף החומרי.

בזה נבאר דברי רבי מאיר (סנהדרין מו.) "בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת? קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים". היינו במקומם של התפילין, כי כשיש ליהודי צער, זו בחינת גלות, הנוגדת את אור הגאולה העתידה ולכן יש פגם בתפילין של הקב"ה.

נאמר בפרשה (י"ג, ט') "והיה לך לאות על ידך ולזיכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך" ומבואר בספה"ק שהתפילין סגולה לזכרון התורה, וצריכים להבין מדוע התפילין מביאים זיכרון?

נראה לומר טעם על פי הסוד, בהגהות הישר והטוב על שער היחודים פרק י"ט הערה פ"א, כתב, שפסוקים שיש בהם רמזי שם יב"ק מסוגל להמשיך השפעות טובות ולהיות בקי בתורה. יעו"ש.

והנה כתב בספר פרי עץ חיים (שער התפילין פרק ז') בתפילין של יד יש כ"א אזכרות נגד מספר שם אה"ה וד' פרשיות נגד ד' אותיות הוי"ה ובית אחד נגד שם אדנ"ת עולן גימטריא יב"ק.

ומכיון ששם יב"ק מסוגל להיות בקי בתורה לכן סגולת תפילין להבין לזיכרון בתורה ולהיות בקי בה.

עוד יש לתרץ, הגמרא בראש השנה (יז.) אומרת כי "קרקפתא דלא מנח תפילין" נחשב כ"פושעי ישראל בגופן". מה הפירוש "בגופן", וכי רק מצות תפילין היא מצוה המתקיימת על גופו של האדם שהנמנע ממנה נקרא "פושע ישראל בגופו"?

אלא יבואר על פי דברי הזוה"ק (פרשת בא דף מג.) וז"ל (- תרגום): "והיה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך", מצוה זו היא מצוה הנקראת באופן אחר, שאינה נקראת "מצוה" אלא "קדושה" ואלו הם תפילין, תפילין של יד ותפילין של ראש, תיקון הפאר היופי של המראות העליונות. ע"כ.

על פי זה יש לומר, כי מצות התפילין בשונה משאר המצוות, אם שאר המצוות משפיעות על נשמתו של היהודי, הרי שמצות תפילין משפיע גם על גופו, ולכן היא נקראת "קדושה" כי היא מקדשת את גופו של היהודי. והנמנע ממנה הרי הוא "פושע ישראל בגופו".

בזה יבואר דברי הגמרא בשבת (מט:): "אמר רבי ינאי: תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים. מה הכוונה לגוף נקי? אביי אמר: שלא יפח בהן (רוח מלמטה. שיודע שהוא מסוגל להמנע מכך עד שיסיר את תפיליו). רבא אמר: שלא יישן בהן (שיודע שמסוגל להימנע מלהירדם בעודן עליו, שמא יפח או יראה קרי. רש"י). ומדוע קראו לו בעל כנפים? שפעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל, שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו. והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק. ראהו קסדור אחד - רץ מפניו, ורץ אחריו. וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו, אמר לו: מה זה בידך? אמר לו: כנפי יונה. פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה. לפיכך קורין אותו אלישע בעל כנפים. ומה מיוחד בכנפי יונה משאר עופות? -

השיב לו המגיד הקדוש: דע כי בכל מצוה ומצוה יש סגולה מיוחדת אבל לא הודיעו לנו חז"ל הסגולות של כל המצוות, למען לא יבחר האדם רק במצוות שרוצה בסגולתה ויזלזל בשאר המצוות. ובאמת במצוות תפילין יש סגולה מיוחדת להתיש כוח התאוה הרעה (ראה חינוך מצוה תכ"א), לכן מצוה זו פעלה אצל בנך להכניע את יצרו להשיבו מדרכו הרעה ולהחזירו למוטב.

כתב ה"ה"ק (פרשת עקב דף עד"ר ע"א רעיא מהימנא): כל מאן דבעי לאנחא תפילין דרישא מיבעי ליה לאסתכלא באינן תרי שינין דאית בהו רמז רזין סתימין עמיקין רמיזין. ע"כ.

כלומר ה"ה"ק אומר, כי יש ענין להביט על שני השינין החקוקים על תפילין של ראש, ויש בזה סודות גדולים.

וכתב על זה רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו 'בן יהודע' (שבת קיח:): "והנה ידוע שיש בתפילין של ראש שני שינין א' בת ד' ראשים, וא' בת ג' ראשים, ואם האדם יסתכל בהם קודם הנחת התפילין יגיע לו הארה גדולה בזה, וזו ההארה שתגיע לו מן הסתכלות הנזכר תהיה לו לעזר בענין הסח הדעת, ולכן חסידים ואנשי מעשה נזהרין להסתכל בשינין של תפילין כל יום קודם שיניחו אותם. וידוע (תשובות הגאונים תשובה קעח) דרב ששת היה סגי נהור, וקרה לו דבר זה בגודלו על אשר היה רוצה לקיים חסידות של רב שלא היה מסתכל חוץ לארבע אמות, ולא היה יכול על זה ונעשה סגי נהור וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל, וכל כך היה נזהר במצות תפילין, שאפילו מצוה זו של הסתכלות השינין היה נזהר לקיימה בהיותו סגי נהור, שהיה מצויר בשכלו צורת השינין ומסתכל בהם, על דרך מה שכתב רבינו האר"י ז"ל בענין הסתכלות התכלת של הציצית, שישתכל האדם כאלו יש חוט תכלת עם הלבן. ואמרתי בס"ד שיש לרמוז חסידות זו בשמו הטוב שהוא ששת שש' הם ב' שינין, אות ת"ו היא תפילין."

ונראה לומר על פי דרכו, מצינו שתפילין מסוגלות להביא לחיזוק בלימוד התורה הקדושה. כפי שכתב בספה"ק מנחם ציון (דרושים לפסח): כי כל המצוות הם סגולות (אוה"ח עה"ת פר' יתרו כ', י"ב ד"ה למען יאריכון) כמו מצות ציצית שהיא סגולה ל"לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" - תרי סרסורי דעבירה (ירושלמי ברכות פ"ה, ה"ה), כן מצות תפילין היא סגולה לתורה, כמו שנאמר "והיה לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך", וכל למען סגולה הוא, כמו "למען ירבו ימיכם וגו'" במזוזה (קידושין לד.). כי מצות תפילין מסוגלת ללימוד תורה.

ובספה"ק תפארת שלמה (שמיני עצרת ד"ה שמונה ימים): גם כל המצוות המה מסוגלים כל אחד להביא את האדם לתכלית המכוון מזה, כגון מצות ציצית "למען תזכרו" ומצות תפילין "למען תהי' תורת ה' בפיך", ואם האדם מסתכל בעצמו לאחר מצות תפילין שאיננו משתוקק בלל ללימוד התורה ממילא מוכרח שלא עשה המצות תפילין כתקנה.

על פי זה יש לתת רמז נוסף לשם שש"ת, כי שני השינין רומזים כי היה מקפיד להביט על שני השינין קודם הנחת תפילין של ראש, והאות ת' שבשמו רומזת לתורה (ולא לתפילין כמו שכתב רבינו יוסף חיים), כי הדבר מסוגל לחזק בלימוד התורה הקדושה.

פעם בא לפני הרה"ק המגיד מטשרנאביל זצוק"ל איש אחד מאנשי שלומו וקבל לפניו על בנו שסטה מדרך הישר רח"ל וביקש מהרה"ק שיקש רחמים שישבו מדרכו הרעה. השיב לו הרה"ק: מה בידי לעשות הרי אמרו חז"ל (ברכות לג:): הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים והבחירה ניתנה ביד האדם?

אך הלה בכה מאוד בתחנונים כי הצדיק ירחם עליו ויודיק את בנו בדרך תשובה אמר לו המגיד: זאת איעצך ויהיה אלקים עמך, הלא איש עשיר אתה לכן צו אל ביתך ותכתוב בצוואתך, כי בנך זה לא יירש בנכסים שלך רק באופן שיקבל על עצמו להניח תפילין בכל יום, ובאם לא, תעביר את נחלתך לאחר ותזמין תפילין אצל סופר מומחה ירא שמים, ותמסור לבנך את התפילין עם העתק מהצוואה, ותכתוב לו בפירוש כי אינך דורש ממנו שישנה דרכו, רק המצווה הזאת של הנחת תפילין שיקיים בכל יום וכן עשה.

וב"ה העצה הועילה, ובמשך הזמן ראו אצלו שינוי לטובה, עד שלבו נהפך לאיש אחר והתחיל לשמור תורה ומצוות ולהתחזק בכל דרכיו. כשבא אח"כ להמגיד הק וסיפר לו בלב שמח שב"ה עצתו עשתה פרי, שאל אותו האיש למה בחר דווקא במצות תפילין?

רדיו קול תבונה

רדיו "קול תבונה" הוקם ע"י המרכז למורשת מרן - להבין ולהשכיל בניהולו של הרב אליהו דניאל אוזן, במטרה להביא לציבור תוכן תורני ברמה גבוהה. ברדיו ניתן להאזין לתוכניות במגוון נושאים: הלכה, דיני ממונות, תנ"ך, כשרות, חינוך ילדים, פרשת השבוע ועוד.

לשידורי הרדיו ניתן להאזין באפליקציה: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.koltvuna> או באתר, <https://kol-tvuna.co.il/>

וכן בטלפון: 08-30-12-400 בדרכים הנ"ל ניתן להאזין גם לארכיון התוכניות (הקלטות לאחר השידור).

"להתענג בתענוגים"

מאגר השיעורים של

הרב איתי בן אהרן שליט"א

חייגו: 0772618021

בברכת שבת שלום ובשורות טובות.